БОНДАРЕНКО ДАРИНА, здобувач вищої освіти
Науковий керівник - **ЛИСЕНКО АЛЛА**, к.е.н., доцент,
доцент кафедри аудиту, обліку та оподаткування,
Центральноукраїнський національний технічний університет,
м. Кропивницький

ПОДАТОК НА ДОХОДИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ У ПОДАТКОВОМУ ПЛАНУВАННІ ТА ПРОГНОЗУВАННІ

Суб'єкти господарювання свідомо або ж підсвідомо використовують у своїй діяльності методи та підходи податкового планування та прогнозування. Як зазначила А.М. Лисенко, податкове планування застосовують з метою розробки законних шляхів оптимізації податкових платежів, а його методи основані на побудові структури бізнесу та базуються на використанні податкових пільг, а також інших важелів впливу на формування баз оподаткування [1, с. 204]. Податкове прогнозування є важливою складовою загального концепту прогнозування розвитку суб'єктів господарювання.

У процесі податкового прогнозування та планування важливе значення потрібно надавати податку на доходи фізичних осіб (ПДФО). Відповідно до Податкового кодексу України (ПКУ), платниками ПДФО є фізичні особи, які отримують доходи, а також суб'єкти господарювання як податкові агенти. При цьому в ПКУ виокремлено доходи фізичних осіб як об'єкти оподаткування у розрізі резидентів та нерезидентів. Базою оподаткування ПДФО є загальний оподатковуваний дохід. Також потрібно враховувати, що у встановлених законодавством випадках за наслідками звітного податкового періоду платник податку має право на податкову знижку.

Стосовно зарплати, інших заохочувальних і компенсаційних виплат, інших нарахованих платникові виплат та винагород у зв'язку із трудовими відносинами та ЦПД на законодавчому рівні встановлено основну ставку податку - 18% бази оподаткування. Крім того, статтею 167 ПКУ визначено й інші ставки:

- 9% (для нерезидентів, на дивіденди по акціях та корпоративних правах щодо суб'єктів, які не є платниками податку на прибуток підприємств);
- 5% (для резидентів, на дивіденди по акціях та корпоративних правах щодо платників податку на прибуток підприємств);
- 0% (при продажу одного об'єкта нерухомості чи автомобіля за рік, отриманні спадщини від близьких родичів) [2].

Щодо нарахованого на користь платника ПДФО доходу у вигляді зарплати може бути застосована податкова соціальна пільга (ПСП), якщо розмір такого доходу не перевищує розмір прожиткового мінімуму на місяць для працездатної особи (ПМП), встановленого на 01.01 звітного року й помноженого на 1,4 та заокругленого до 10 грн. [2]. Розмір граничного доходу для застосування ПСП визначають як добуток отриманої величини на кількість дітей (для одного з батьків).

У відповідності до Закону України № 3460-IX, місячний розмір ПМП на

01.01.2024 р. становить 3028 грн. [3]. Отже, у 2024 р. розмір доходу, передбаченого для отримання ПСП, становить 4240 грн., а ПСП для будь-якого платника податку - 1514 грн. (50% місячного розміру ПМП на 01.01). Крім того, в ПКУ передбачена можливість застосування ПСП у розмірі 100, 150 та 200% [2].

Розглянуті законодавчі аспекти потрібно враховувати у процесі податкового прогнозування та планування ПДФО. Враховуючи, що часто управлінські рішення у сфері податкового прогнозування та планування приймаються в умовах ризику або часткової визначеності, слід такі ризики враховувати, оскільки:

1) існуючий механізм справляння ПДФО не відповідає повною мірою закріпленому на законодавчому рівні принципу соціальної справедливості в оподаткуванні;

2) базовий розмір ПСП в умовах заниженого рівня ПМП не відповідає реаліям сьогодення.

Погоджуємося з думкою А.Я. Кізими, який для нейтралізації ризиків прогнозування ПДФО пропонує:

- розробити на місцях методологію виявлення громадян, які ухиляються від декларування доходів;
- посилити контроль за діяльністю юридичних осіб у цій сфері;
- проводити хронометраж доходів суб'єктів господарювання [4, с. 97].

Урахування розглянутих пропозицій, а також ризиків сприятиме забезпеченню більш чіткої градації суб'єктів в оподаткуванні ПДФО, а отже й удосконаленню процесу податкового прогнозування та планування.

Список використаних джерел:

1. Лисенко А.М. Сутність податкового планування та фактори, що здійснюють вплив на якість податкових планів. *Центральноукраїнський науковий вісник : Економічні науки*. 2023. Вип. 9(42). С. 204-212. URL: https://doi.org/10.32515/2663-1636.2023.9(42).204-212.

2. Податковий кодекс України. Закон України № 2755-VI від 02 груд. 2010 р. (редакція від 01 жовт. 2024 р.). *Верховна Рада України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#n166.

3. Про державний бюджет України на 2024 рік. Закон України № 3460-IX від 09 листоп. 2023 р. (редакція від 21 верес. 2024 р.). *Верховна Рада України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-20#Text.

4. Кізима А. Ризики у податковому прогнозуванні та плануванні. *Світ фінансів*. 2007. Вип. 2(11). С. 93-101. URL: http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/26214/1/%D0%9A%D0%86%D0%97%D0%98%D0%9C%D0%90.pdf.